

Irske Landbrugsforhold.

Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab den 22. Februar 1905
af *Rudolf Schou*.

Irlands Overflade er bækkenformet, paa Udsiderne omgivet af Bjerge, indtil 3000 Fod høje, saaledes at det paa den Rejsende, som kommer dertil, gjør Indtryk af at være et Bjærgland. Dog er det væsentlig kun ved Kysterne, at det er saa afvxlende i Højde. Kommer man ind i Landet, kan man rejse lange Strækninger, uden at møde en betydelig Bakke paa sin Vej. Den midterste Del af Irland er optaget af fladt Græsland samt talrige Moser og ret betydelige Søer.

Der findes herlige Bjærglandskaber, navnlig i Kerry og Killarney med overordentlig smukke Bjærgsøer og vilde Landskaber.

Den store Slette i det Indre af Irland er i høj Grad tiltalende med herlige bløde, grønne og brune Linier, som hist og her afbrydes af mindre Højder og hvor man som Baggrund ofte har Bjærgenes Konturer, som i den rene, klare Luft ere synlige paa lange Afstande.

Jordbunden i Irland er bekjendt for sin Frugtbarhed, og Lovtalerne over dens Fortrinlighed ere maaske overdrevne. Det er sandsynligt, at dens store Produktionsevne i væsentlig Grad skyldes det fugtige Klima, som frembringer den vedvarende Vegetation, der har givet Irland Navnet »Smaragdøen«.

Irlands Beliggenhed, udsat som det er for den fugtighedsrættede Luft fra Atlanterhavet, er saaledes, at der ofte er for fugtigt, hvorved Foraaret forsinkes, og Høsten besværliggjøres af hæftige og hyppige Regnskyl, særlig paa højere liggende Steder. Paa den anden Side opvejer Golfstrømmens Nærhed til en vis Grad den Afkøling, som Atlanterhavsluften bringer, saa Irland har en mere ligelig og noget højere Temperatur end dets Beliggenhed skulde betinge. Og denne ligelige og ret høje Middelværme giver en lang Væxtperiode for Planterne og sunde Ernæringsforhold for Kvæget.

Højden over Havet fremgaar af følgende Tabel i danske □ Mil:

Over 2000 Fod over Havet	4 □ Mil.
Mellem 1000—2000 Fod over Havet	79 —
— 500—1000 — — —	289 —
— 250—500 — — —	589 —
250 — — —	667 —
	1628 □ Mil.

Godt Halvdelen af Landet ligger mindre end 300 Fod over Havets Overflade og er godt egnet for Agerbrug.

Græsgangene ere i betydelige Dele af Landet ganske overordentlig frugtbare, navnlig imellem Tipperary, Limerick og Cork samt op imod og Nord for Dublin. Paa den anden Side findes der ogsaa tarvelig Jord mange Steder, som ved daarlig Behandling er blevet ringere end dens naturlige Beskaffenhed betinger. Og imellem disse to Yderligheder findes der middelgod Jord, som dog til dels er daarligt afvandet og blandet med Moser og Arealer, som ere for rige paa Sten.

Jorden kan klassificeres i følgende 5 Klasser:

- 1) Jord egnet til Bundfedning af Kvæg. Den har en tæt Vegetation af saftigt Græs isprængt med Kløver.
- 2) Lavlandsgræsland af første Sort, egnet til Mejeribrug. Dette varierer fra Jord med blandet Vegetation til Græsgange paa leret og moseagtig Jord.

- 3) Lavlandsgræsland af anden Sort. Dette omfatter daarligt drænet Jord, som bærer et ret groft Græs.
- 4) Bjærggræsgange. Disse bærer groft og blandet Græs og der findes Sten samt Smaabuske.
- 5) Øde Arealer, bestaaende af opgravede Tørvemoser, Klipper og ufrugtbar, jærnholdig Tørvejord.

Over hele Landet finder man Spor af tidligere Dyrkning, som paa en sørgelig Maade minder om den tidligere meget talrigere Befolkning og om de høje Kornpriser. Man finder mange Steder store Arealer, som ere bortbrændte, og hvor faa Aars Afgrøder ere kjøbte med mange Aars Ufrugtbarhed.

Den irske Jord har aldrig faaet Erstatning for hvad der er taget fra den i Form af Hø, Kreaturer og Heste, saa det er nærmest uforklarligt, at den har bevaret sin store Frugtbarhed, som dog ved passende Behandling kunde fordobles. Undergrunden er saa rig paa Fosforsyre, at der som Regel er tilstrækkeligt heraf.

De naturlige Forhold ere i store Dele af Landet ikke gunstige for Afvanding, hvorfor betydelige Strækninger henligge som Moser. Store Moser ere dog afvandede og gjort brugelige til Græsland.

Nogen almindelig Redegjørelse for den irske Jordbund kan ikke gives, da nemlig dens Beskaffenhed er meget forskjellig, eftersom den er fremstaaet af Klippernes Forvitring paa det paagjældende Sted eller Isperioden har bragt Dæklaget. Som Regel har der fundet en for Landbruget overordentlig heldig Blanding Sted.

Der bruges for ca. 5¹/₂ Mill. Kroner kunstig Gjødning i Irland, og gjennem rationelle Forsøg i Forbindelse med Jordbundsanalyser søger man at finde den fordelagtigste Anvendelse herfor.

En anset irsk Forfatter, Mr. J. R. Kilroe, har fremsat følgende Udtalelser, som gengives uden Kommentar:

»Det har vist sig, at visse Dele af den irske Jord give en særlig god Kvalitet af Smør, sammenlignet med andre Dele af Landet under iøvrigt lige Forhold,

hvorfor det vilde betale sig i disse Egne at koncentrere Virksomheden paa Mælkeribrug. Græsgange paa Jordbund, som er rig paa Fosfater, ere bedst egnede til Hesteopdrætning, hvor der forlanges kraftig Bændelse; den samme Jord egner sig ogsaa til Opdræt af Hornkvæg. Kaliholdig Jord egner sig særlig godt til Dyrkning af Maltbyg og fremmer Kornsorternes Modning. Det vilde derfor være af betydelig Værdi om man havde Midler til at bestemme den Jord, som har disse Egenskaber.«

Opdyrkning af Moserne er i mange Tilfælde ikke vanskelig, thi der findes let Adgang til Grus, Sand og Kalk, men endnu er der ikke gjort meget i den Retning.

Klimaet er som omtalt mildt og fugtigt og paa ingen Maade usundt. Det er meget gunstigt for Husdyrbruget. Derimod er det mindre heldigt for Kornavl; navnlig er det ikke godt for Hvededyrkning. Der er ingen Tvivl om, at Bortrydningen af Skovene, Formindskelsen af Vandarealet og Tørlægningen af fugtige Arealer har bidraget til at forandre Klimaet, vel mest i Retning af større Tørke og mere intensiv Varme om Sommeren samt koldere Vintre. Navnlig har Borttagelsen af Skovene haft den uheldige Følge, at der er mindre Læ for Kvæget end tidligere.

Temperaturen er ikke lidt forskjellig i det nordlige og sydlige Irland, ikke alene paa Grund af Højdeforskjellen, men navnlig forårsaget ved Golfstrømmen, som giver de britiske Øer en Vintertemperatur, som er 11° C. højere end Rusland og Amerika paa samme Breddegrad. Og Golfstrømmen sikrer Irland en mere ligelig Temperatur Sommer og Vinter. Inde i Landet udjævnes denne Indflydelse noget ved de store Mosearealer, som bidrage til at holde Temperaturen nede.

De fremherskende Vinde ere fra Syd og Sydvest, dog uden nogen fremtrædende Regelmæssighed med Hensyn til Retning og Styrke. Irlands Beliggenhed udsætter det i en særlig Grad for Indflydelse af fugtige Vinde fra Oceanet, særlig fra Syd og Sydvest. Dog har den Fug-

tighed, som kommer med disse fugtige Vinde eller ved Taage eller Dug selvfølgelig ikke den Betydning for Vegetationen som Nedbøren. Nedbøren er i Irland af omtrent samme Størrelse som i England (25—30 "). Der er det ejendommelige ved Regnfaldet i Irland, at det kommer pludseligt, uden at man kan forudse det og trodser alle meteorologiske Spaadomme.

Befolkningens Fordeling. Befolkningmængden var i 1841 c. 8 Mill. og er nu 4.7 Mill. Befolkningen deler sig procentvis efter Næringsveje saaledes:

	1841	1851	1861	1871	1881	1891
Landbrug og Fiskeri	51.3	49.2	43.6	41.4	42.0	44.4
Fabriksdrift og Byggeri	29.3	24.8	23.1	21.7	18.4	20.4
Handel og Transport	3.1	5.0	5.9	6.7	7.0	8.0
Haandværk	1.2	2.3	7.5	7.5	6.7	6.6
Materiel Virksomhed	84.9	81.3	80.1	77.3	74.1	79.4
Immateriel do.	15.1	18.7	19.9	22.7	25.9	20.6

Antallet af Hovedpersoner, beskjæftigede af Landbruget, er siden 1841 gaaet ned fra 1,844,000 til 986,000, og Antallet af Personer, som underholdes af Landbruget, er gaaet ned fra c. 5 Mill. til c. 2 $\frac{1}{2}$ Mill. Landbruget i England og Skotland beskjæftiger nu samme Antal Personer som i 1841 og de store Industrier underholde Befolkningstilvæksten. Men i Irland ser man denne enorme Tilbagegang i Landbrugets Evne til at underholde Befolkningen og man har samtidig en Tilbagegang i Industri og Haandværk paa 626,000 Personer siden 1841.

Tager man disse to Forhold i Betragtning, faar man et slaaende Indtryk af Dekadencen. I mange Tilfælde er det mulig heldigt, at Antallet af Personer, som søge deres Underhold ved Landbruget, relativt gaar noget nedad, thi derved undgaas den i Irland og Belgien kjendte »Jord-

hunger«, hvorved Jorden udstykkedes i det urimelige og Prisen drives meningsløst op. Og det kan være godt, at usunde Industrier trænges tilbage, ligesom man ikke kan nægte, at en Nedgang i Befolkningen ved Død eller Udvandring kan — om end smærtelig — være gavnlig for de, som blive tilbage efter Udluftningen. Men naar man faar en Tilbagegang i en saadan Grad som her og der endda for hver enkelt Mand bliver mindre Arbejde tilbage, kommer man til fortvivlede Forhold.

Tiltrods for alle Undersøgelser er man tilbøjelig til at antage, at det almindelige Velvære i Irland er gaaet frem siden Kartoffelmisvæxten. Tallene tale dog imod denne Antagelse, som for en Del støttes til de stigende Indskud i Sparekasserne og lignende.

Nogle enkelte Detailoplysninger om Befolkningens Erhverv ere ret slaaende. Saaledes er — tiltrods for Befolkningens Aftagen — Antallet af Arbejdere uden bestemt Profession steget fra 31,000 til 144,000, og denne Stigning har sit Udspring fra Hungersnøden; det er en meget fattig Befolkningsklasse, som nærmest maa betegnes som Proletarer. Antallet af Tyende er mærkelig nok steget stærkt. Den eneste Forklaring hertil er, at Manglen paa fornødent Tilbud af Arbejde har sat Lønnen saa stærkt ned, at det betaler sig at holde ugift Tyende i Stedet for gifte Arbejdere.

Ogsaa Antallet af Handlende er steget stærkt og uden paaviselig Berettigelse. Det maa nærmest tages som Udslag af Mangel paa Adgang til andet lønnende Erhverv, thi de Handlende maa nøjes med meget smaa Omsætninger. Det er ogsaa ganske ejendommeligt i Irland stedse at høre hvilket Hensyn der maa tages til de mange Smaahandlende, som ved deres Stemmetal, selv paa Landet, øve en betydelig Indflydelse.

Det samlede Billede, man faar af Statistiken er, at siden 1841 er 14 pCt. af de beskjæftigede Hovedpersoner gaaet bort fra produktiv Virksomhed til Virksomheder, som ikke yde væsentlige Bidrag til at forøge Samfundets Formue. Thi Irland har ingen Mellemandel med andre

Lande, som bringer Indtægt, og der findes ingen Skibsfart af Betydning.

Det samlede Antal af Arbejdere og Tyende, som beskæftiges af Landbruget, er faldet fra 1,326,000 til 329,000! Antallet af selvstændige Landbrugere er faldet fra 471,000 til 442,000.

Den eneste Industri i Irland, som viser Opgang, er Fabrikationen af Beklædningsgjenstande, navnlig Skjorter og lignende. Alle de andre ere i Nedgang. Det samlede Antal Industriarbejdere er faldet fra 989,000 til 379,000. Medens England og Skotland i Løbet af 40 Aar kan beskæftige 200,000 Personer mere alene i Maskinindustrien, kan Irland kun lige holde Antallet og det tiltrods for Industriens enorme Udvikling over hele Verden.

Et andet Exempel: Irland beskæftigede i 1841 696,000 Personer i Textilindustrien og dette Tal gik ned til 130,000. I samme Tidsrum gik England op fra 604,000 til 962,000.

Saaledes kunde man blive ved med Exempler paa Tilbagegang uden Lyspunkter.

Jærnbaner. Strax da Jærnbannerne kom frem blev der nedsat en kongelig Kommission til at udtale sig om den bedste Plan for et irsk Jærnbanenet. Man kom til det Resultat, at de irske Jærnbaner maatte bygges som Statsbaner, der skulde give $3\frac{1}{2}$ pCt. Rente og afskrives med $1\frac{1}{2}$ pCt. Men Betænkningen blev ikke taget til Følge og Jærnbannerne blev private Foretagender, der kom paa en Mængde Selskabers Hænder, som dog til dels ere opslugte af de større Selskaber; dog findes der endnu 30 Jærnbaneselskaber, som tilsammen have c. 630 danske Mil Linier.

Omtrent samtidig med de første Jærnbanners Bygning indtraf Nedgangen i Befolkningmængden, saaledes at de irske Baner i Modsætning til andre Landes have været stillede overfor en Nedgang i deres Benyttelse.

Anlægsudgifterne til de irske Baner have pr. Mil kun været omtrent en Fjerdedel af de engelske Baners. Den samlede Udgift andrager c. 800 Mill. Kroner.

Trafiken er, sammenlignet med England, meget ringe, hvilket følgende Sammenstilling med den engelske Great Western Railway viser:

	Antal Mil	Antal Passagerer	Gods-Trafik	Tog-Mil	Antal Passagerer	Total Indtægt
		Mill.	Mill. Tons	Mill.	pr. Mil	Mill. Kr.
Samtlige irske Jærnbaner . .	3183	27.6	5.1	17.2	8687	66.9
Great Western Railway	2627	80.9	37.5	46.4	30813	194.9

Fragterne ere for Gods 37 pCt. højere end i England, naar man ligefrem dividerer Godsmængden ind i Fragtindtægten og altsaa intet Hensyn tager til den Afstand det er befordret. Regner man efter Afstanden, stiller Forholdet sig ikke saa ugunstigt for Irland, men selvfølgelig maa Fragterne være højere med en saa ringe Trafik, selv om Anlægsudgifterne ere betydelig lavere.

Kanaler og Vandveje. Betydningen heraf for Landbrug og Industri er almindelig anerkjendt, og man hører endog sige, at det er Kommunikationernes Udvikling, som har gjort Landbruget i den gamle Verden urentabelt, hvilket dog ikke er ganske sandt. Thi netop Mangelen paa Befordringsmidler gjorde tidligere Landbruget afhængigt af et tilfældigt omliggende Marked, men afskar det fra at sende sine Produkter ret lange Afstande. Men naar man kommer dertil, at en flink Haandværkers Betaling af en eneste Dags Arbejde er tilstrækkelig til at betale for 1000 Mils Transport af alt, hvad han spiser paa et helt Aar, vil det selvfølgelig føles i mange Forhold.

Transport ad de naturlige Vandveje — Søer, Floder og Havet — er den oprindelige Fremgangsmaade, derefter kommer Kanaler og anlagte Veje og sidst Jærnbannerne. Medens i ældre Tider en Familie levede af,

hvad den selv frembragte paa sin Jord, er Nutiden kommet ind paa en enorm Vareudvexling, ved hvilken den billigste Transportfremgangsmaade er den for et Land betydningsfuldeste. Og da Transport i Skibe under nogenlunde gunstige Forhold er langt billigere end alle andre Metoder, er det af stor Betydning for et Land at have Vandveje og at udvikle disse.

Irland har særdeles gode naturlige Vandveje, og der er gjort meget for at udvikle dem ad kunstig Vej, men der er endnu langt frem, inden man — trods sin nære Beliggenhed til England — med Hensyn til Transportens Hurtighed og Fragtbillighed er ligestillet med sine fjærne Konkurrenter.

England har sikkert begaaet en meget stor Fejl ved at lade Jærnbaneselskaberne overtage en Trediedel af samtlige Kanaler, hvorved Transporten af ikke alene letfordærlige Varer fuldstændig er prisgivet Jærnbanernes Forgødtbefindende. Den Regulator, som Kanalerne kunde være, har derved mistet sin Virkekraft. Og et Jærnbaneselskab behøver kun at købe en lille Strækning af en Kanal for at blive Herre over hele Kanalen. (I Frankrig har Regjeringen overtaget alle Vandvejene og aabnet dem til Fordel for hele Samfundet.)

Inden Jærnbannerne kom op vare Kanalselskaberne Herre over Fragterne og de tog ikke med mild Haand paa Befragterne, idet de gavede indtil 100 pCt. Udbytte til Aktionærerne.

Forskjellige Love have søgt at forbedre og regulere Forholdene, ligesom der er givet en permanent Kommission Myndighed til at hindre Forhøjelse af Fragter paa Kanaler og Jærnbaner samt fastsætte gennemgaaende Fragter. Imidlertid ere disse Love kommet for sent, thi der findes mange gamle Taxter, som ere meget høje og som ikke ere blevne forandrede ved den forud for Lovens Vedtagelse gaaende Revision af Taxterne.

I Irland findes c. 160 danske Mil Vandveje (Søer, Kanaler og Floder), af hvilke kun 20 Mil ejes af Jærnbaneselskaber. Medens de irske Jærnbaner have en Gods-

trafik af godt 5 Mill. Tons og et udbetalt Udbytte af over 4 pCt. til 79 pCt. af Kapitalen, have Kanalerne en Godstrafik af c. 700,000 Tons, og til 69 pCt. af Kapitalen er der udbetalt over 4 pCt. Udbytte.

Der findes Vandveje mellem: Dublin og Waterford, Dublin og Limerick, Dublin (over Longford, omtrent midt i Irland) til Belfast samt nogle andre mindre vigtige.

Transporten til England er kostbar, men godt organiseret.

Jeg berørte før, at Indskuddene i Sparekasserne ere gaaede frem. Som bekendt findes der i England siden 1861 Sparekasser i Forbindelse med Postvæsenet. De give $2\frac{1}{2}$ pCt. Rente og have meget bidraget til at fremme Sparsommelighed, eller maaske rettere til at vænne Folk til at have Penge. I Irland henstaar nu over 200 Mill. Kroner i Sparekasser paa 400,000 Konti imod 70 Mill. Kroner for 20 Aar siden.

Andelslaaneforetagenderne i Irland stamme fra 1894. Der fandtes 103 saadanne Andelsbanker i 1901 med godt 4000 Medlemmer. Ledelsen er gratis og de bidrage meget til den intellektuelle Opdragelse af Befolkningen.

Andelsforetagenderne ere iøvrigt udgaaede fra The Irish Agricultural Organisation Society, som grundlagdes i 1894. Der fandtes dog den Gang c. 30 Andelsmejerier, som vare oprettede af Landmænd, der erklærede, at de paa den Maade fik 25—30 pCt. mere for deres Mælk end hidtil. Og meget hurtigt dannede disse Andelsmejerier en Sammenslutning, som havde til Opgave at sælge Smørret. Det første Forsøg gik dog hurtig galt, men de fandt Udvej alligevel.

Der er den Forskjel fra Danmark, at Andelshaverne have betalt deres Part kontant ind.

Landbrugsforeninger tage sig af Kvægavlen, som kan forbedres overordentlig meget, ligesom de virke ved Fællesindkjøb. Det har voldt Vanskelighed at faa Medlem-

merne vænnede til kontant Betaling, efter at det i Mandsminde har været Sædvane, at bruge saa megen Kredit som opnaaeligt.

Kvæget er langt overvejende Korthorn eller Blandinger hermed. Af det gamle Kerrykvæg eksisterer der ikke meget.

Hestene ere verdensberømte, saavel Jagt- og Ride-som Militærheste. De ere iblandede meget Fuldblod, ja man paastaar endog, at de ere rent Fuldblod. Den føre Benbygning siges at stamme fra Jordbunden.

Landbrugsarealet i Irland fremgaar af følgende Tabel:

	Høstareal	Eng og Græs	Græs
	Mill. acres	Mill. acres	Mill. acres
1860	4.4	1.5	9.5
1880	3.2	1.9	10.3
1901	2.5	2.2	10.6

Høstarealets Benyttelse i Mill. Acres ses af nedestaaende Tabel:

	1855	1901	Procentvis Forskjel
	Mill. acres	Mill. acres	
Havre	2.1	1.1	÷ 48.1
Eng	1.3	2.2	+ 65.7
Hvede	0.4	0.04	÷ 90.4
Byg	0.2	0.16	÷ 28.7
Hør	0.1	0.06	÷ 42.9
Kartofler	1.0	0.63	÷ 35.3
Turnips	0.4	0.3	÷ 21.0
Runkelroer	0.02	0.05	+ 243.2
Ialt...	5.52	4.54	

Værdien af Afgrøden anslaaes til c. 700 Mill. Kr.
Antallet af Jordbrug er c. 600,000 og der er Tendens
til Stigning.

De fordele sig saaledes efter Størrelse:

Under	1 Acre.....	74,328
Fra	1—5 —	62,855
—	5—15 —	154,418
—	15—30 —	134,091
—	30—50 —	74,255
—	50—100 —	57,407
—	100—200 —	23,107
—	200—500 —	8,186
Over	500 —	1,528

Der er ingen væsentlig Bevægelse i Jordbrugenes Størrelse. Naar man tager i Betragtning, at der regnes mindst 15 Acres ordentlig Jord til at ernære en Familie, finder man et meget betænkeligt Symptom i, at 291,000 Jordbrug er under denne Størrelse, og man indser, at Udstykningen er naaet langt over det Forsvarlige, naar Hensyn tages til, at der er meget ringe Adgang til andre Arbejdsindtægter end ved Landbrug.

Husdyrholdet. Af Kvæg er der Fremgang, og man er oppe paa det højeste Antal, der nogensinde har været, nemlig 4.7 Mill. Stkr.

Antallet af Svin er i Tilbagegang og udviser et Antal af c. 1,200,000. Af Heste findes der c. 564,000 og af Mulæsler findes der godt $\frac{1}{4}$ Million.

Kvæget, Faarene og Svinene exporteres mest levende til England, og Exporten er i Stigning. Den udgjør c. 700,000 Stkr. Hornkvæg, c. 800,000 Faar og c. 550,000 Svin aarlig.

Denne Mulighed for at bringe Dyrene levende til Markedet er af den største Betydning for Irland og bidrager i meget høj Grad til, at man kaster sig over Kjødproduktion. Der findes saaledes af hele Hornkvægsbestanden kun c. $\frac{1}{3}$ Malkekøer, medens der i Danmark (medregnet Kvier, som have kælvet) findes c. 60 pCt.

Faren for en stærkt forøget Smørproduktion er saaledes ikke nærliggende, ligesom man ej heller behøver at frygte større Konkurrence fra de irske Svin.

Vi skulle dernæst omtale Irlands andre Erhverv, idet der mellem Landbruget og de andre Erhverv er en Vexelvirkning, som man ikke tør overse, særlig naar man taler om Irland. Det er nemlig ikke i Irland som i andre Lande, at Overskuddet af Landbefolkningen kan søge til Industrien. Der er derfor en meget stor Udvandring, som tager de bedste af den opvoxende Slægt bort fra Landet, hvorfor Befolkningen har mange gamle og mange helt unge, men den mangler det fornødne Antal Mennesker i den kraftigste Alder. Tidligere var der Adgang til andre Erhverv.

Søfiskeri beskæftigede i 1829 64,000 Mand, støttet, som det var, af Regjeringen. Tidligere var det Udlændinge, som toge Havets Rigdom, og Statens Støtte ændrede Forholdet. Men da denne Støtte toges bort, gik Fiskeriet hurtigt tilbage. Det var i det 18. Aarhundrede, at Søfiskeriet tog Fart, samtidig med Kartoffeldyrkningen, der havde haft en saadan Betydning for Landet, at Befolkningen steg fra $3\frac{1}{2}$ Mill. til 8 Mill. i 1840. Man havde tidligere levet af Havremel, Smør, Valle, Mælk og Kjød, som skylledes ned med Brændevin. Disse Fødemidler slog ikke til for den større Befolkning, særlig da man var kommet ind paa at udføre levende Kvæg til England, og da Kartoffler og Fisk passede godt sammen, slog man sig paa Fiskeriet.

Men saa kom Kartoffelnøden i 1846. Tusinder døde af Sult, andre Tusinder udvandrede og Befolkningen faldt i Løbet af 10 Aar fra 8 til 6 Mill. Fiskeriet standsede og blev ikke taget op for Alvor senere, thi da der var samlet Kræfter hertil, vare Fiskesejlskibene afløste af Dampere, som kunde bringe fersk Fisk langt borte fra og hvorved altsaa Fordelen for Irland ved at ligge nær ved det engelske Marked blev forringet.

Uldindustri. Særlig i det vestlige Irland findes Tusinder af Haandvæve i Gang, idet haandvævet Klæde er særlig behageligt at bruge og har et ejendommeligt Udseende, som ikke kan frembringes med Maskiner. Klædet sælges paa Markeder, men selv om denne Hjemmeindustri enkelte Steder har nogen Betydning, er den ikke stor nok til, at Befolkningen kan falde tilbage paa den. I de senere Aar er der god Fremgang i denne Industri, støttet, som den er, af Selskaber og Sammenslutninger, der give teknisk Vejledning. Til Farvning anvendes hjemlige Plantefarver, til hvilke de irske Bønder have en enestaaende Kyndighed. I det Hele er Landbefolkningen meget intelligent, men, som vi senere skulle se, er Intelligensen ført i en uheldig Retning.

Mølleindustrien var for 30 Aar siden meget betydelig. Indtil 1880 havde Irland en ret betydelig Mel-export, men Møllerne fulgte ikke Skridt med de nye Metoder, og da de anskaffede nyt Maskineri, gjorde de skjæbnesvangre Fejl. Tilbagegangen forøgedes ved den aftagende Befolknings ringere Forbrug og de lave Fragter samt Jærnbaneselskabernes Begunstigelse af fremmede Varer, og samtidig holdt Landmændene i stort Omfang op med at dyrke Hvede. Den irske Hvede er blød og maa tørres, og da det blev let at faa tør, fremmed Hvede, foretrak Møllerne den. Nogen Erstatning for den aftagende Formaling af Hvede har Møllerne faaet i Formaling af Majs, men hertil kan bruges et simpelt Maskineri, hvorved Konkurrencen er blevet stor og Fortjenesten lille.

For Landbruget har Mølleindustriens stærke Tilbagegang haft den ubehagelige Konsekvens, at det er blevet vanskeligere at faa Klid og andre Biprodukter, som nu maa kjøbes udefra og betales med højere Priser og man er udsat for at faa en ringere Kvalitet.

Garveriindustrien stod indtil for 30 Aar siden paa et meget højt Trin paa Grund af, at der tilvirkedes

meget Fodtøj, som hele Befolkningen anvendte. Saa kom det udenlandske, fabriksmæssig forarbejdede Fodtøj og Garverierne gik tilbage. Hertil bidrog ogsaa, at de hjemmeproducerede Huder blev ødelagt af Slagterne ved Flaaningen. Ogsaa her mangler der teknisk Uddannelse og Forstaaelse af, at det betaler sig at behandle Produkterne med Omhu fremfor ved Sløseri at frembringe et 3die Klasses Produkt af gode Raamaterialier.

Linnedindustrien er af meget gammel Dato i Irland. Arealet med Hør var i 1864 godt 200,000 Tdr. Land og er nu gaaet ned til godt en Tiendedel heraf, dog med nogen Fremgang i de senere Aar. Klimaet egner sig fortrinlig for Hør dyrkning, idet det begunstiger Fremstillingen af en sejt og fin Fiber, men Landmændene forstaa ikke at fremstille en saa god Vare som Holland, Belgien og Frankrig. Ministeriet har nu taget Sagen op og har paabegyndt Dyrknings- og Gjødningsforsøg og man har søgt — som det synes med Held — at reudykke en Bakterie, som bevirker den rigtige Gjæring. Man har hidtil indført Frøet uden Garanti for hvad man fik; nu begynder man med hjemmeavlet Frø. Det er navnlig ved Belfast, at Linnedindustrien har sit Sæde, men den bruger mest indført Hør.

Omkring 1650 støttede Regjeringen allerede denne Industri med meget store Beløb og der indførtes hollandske Landmænd. Exporten var betydelig i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, endog 60 Mill. Alen om Aaret.

Men saa kom Bomuldsindustrien og Væverne slog sig herpaa, men det blev ikke til noget betydeligt. Nogen Fremgang har Linnedindustrien, og irsk Linned er kjendt over hele Verden som fint og med en kridhvid Farve. Men det er væsentlig fremmed Hør, der anvendes. Og mærkelig nok sendes en Mængde Lærred fra Udlandet til Irland ene for at blive bleget.

Skjorteindustrien er meget betydelig og er voxet op sammen med Lærredsindustrien. Den beskæftiger

nu 80,000 Personer og udbetaler en Arbejdsløn af $5\frac{1}{2}$ Mill. Kroner om Aaret.

Kniplingsindustrien er meget gammel, men det er de sidste 20 Aars rationelle Arbejde, som har bragt den særlig stærkt frem. Konkurrencen med maskinlavede Kniplinger er dog meget følelig. Varerne laves i Hjemmene og i Klostrene og sælges af Andelsselskaber, hvoraf der findes 23 og et af dem har en Omsætning af 400,000 Kr. om Aaret. Der findes 16 Kniplingsskoler, som arbejder sammen og som trives godt.

Af andre Hjemmeindustrier kan nævnes Strikning, Brodering og andre Syarbejder samt Metalarbejder, som ledes af Damer, der har set sig om i Verden og skaffe Arbejde til irske Kvinder i ledige Timer.

Disse hjemlige Industrier tillægges der med Rette en meget stor Betydning, idet de virke opdragende og give Anledning til Omtanke og ikke mindst kunne blive en Beskæftigelse for de mange, som Landvæsenet ikke kan ernære.

Disse Industrier have naturlig Rod i Landet. Men Irlænderne have en enkelt meget stor Industri, nemlig Skibsbygningen, som er et slaaende Exempel paa, hvad Energi og Udholdenhed kan udrette, tiltrods for, at de naturlige Betingelser mangler. I Belfast bygges nu Verdens største, bedste og hurtigste Skibe.

Bryggerierne have en stor Betydning i Irland, ikke alene til Hjemmeforbrug, men ogsaa til Export, som nu andrager c. $\frac{1}{2}$ Mill. Oxehoveder om Aaret. Raamaterialet hertil leveres kun for en mindre Del af Irland. Medens indtil 1847 Anvendelse til Øl af andre Raamaterialier end Malt og Humle var forbudt, blev i nævnte Aar dette Forbud hævet og der anvendtes en Mængde Sukker, hvilket begunstigedes ved, at der betaltes Afgift for Malt til Ølbrygning, men ikke for Sukker, som ansaas for tilstrækkelig beskattet i Forvejen. Da Sukkertolden blev nedsat, blev det beskattet i Bryggerierne. I 1880 gik

man over til Beskatning af det færdige Produkt, hvorved Bryggeriernes Antal gik stærkt tilbage. De irske Bryggerier betale for Tiden c. 15 Millioner Kroner i Skat til Staten.

De have været i Stand til at hindre, at Dyrkningen af Byg er gaaet saa stærkt tilbage som de andre Kornsorter; i de sidste 45 Aar er Arealet med Hvede gaaet 90 pCt. og Arealet med Havre 48 pCt. tilbage, medens Bygarealet kun er reduceret med 28 pCt. Halvdelen af det i Irland dyrkede Byg finder Vej til Bryggerierne, og Bygdyrkningen findes væsentlig i de Egne af Landet, hvor Bryggerierne findes, nemlig i den sydlige og østlige Del. Man anslaaer Bryggeriernes Forbrug af irsk Byg til 1 Mill. Tdr. aarlig.

Det irske Byg anses for udmærket egnet til Bryggeribrug, hvorfor Bryggerierne foretrække det for fremmed Byg. Dog ere de irske Bryggerier ikke mere villige til at betale den tidligere Overpris for fine Varer. Bryggerierne i Irland have ligesom i Danmark samarbejdet med Landbruget i Retning af Bygdyrkningsforsøg, og de have navnlig angivet, hvilken Jord, der egner sig bedst for Byg til Bryggeribrug. Man har fundet, at let, kalkholdig Jord i god Gjødningskraft er den bedste, hvorimod kold, leret Jord ikke frembringer godt Maltbyg.

Det Øl, som fremstilles i Irland, er »Ale« og »Porter«. Medens der i England anvendes en betydelig Mængde Ris, Malt og Sukker i Bryggerierne, holde de store irske Bryggerier sig ganske fra at bruge andre Raamaterialier end Malt og Humle.

Forbruget af Øl i Irland er 18 Potter pr. Hoved om Aaret.

Brænderierne i Irland producere c. 56 Mill. Potter ren Spiritus om Aaret, som langt overvejende anvendes til Whisky.

Forbruget er c. 4 Potter pr. Hoved.

Disse Industrier samt Haandværket ernære i Irland c. 650,000 Hovedpersoner, medens Landbruget ernærer

936,000. Fødselsoverskuddet er c. 24,000 aarlig; dette Overskud af Mennesker skal finde Anvendelse, hvilket er umuligt i Irland, hvorfor Udvandringen er stor, nemlig c. 45,000 om Aaret, fraregnet Udvandringen til England, som navnlig af Tjenestefolk er ret betydelig.

Bestræbelserne fra irsk Side har da ogsaa i mange Aar taget Sigte paa at skabe gunstige Forhold i selve Landet for Befolkningstilvæksten. Man er her dog langt mere end ønskeligt og forsvarligt gaaet ud fra, at Lovgivningen skulde hjælpe, og man har ment, at Englændernes Mangel paa Evne og Vilje til at forstaa Irland, er den væsentlige Grund til Misèren.

For at forklare dette yderst interessante Afsnit af Irlands Historie og samtidig belyse den irske Folkekarakter, maa vi gaa noget nærmere ind paa det politiske Gebet.

Irland og England have haft vanskeligt ved at forstaa hinanden gennem de mange Aar, de have været forbundne.

Hoveduenigheden har været Jordens Besiddelsesmaade. I England har man haft det feudale System med store arvelige Godsejere, som overlod Jordens Drift til Forpagtere. Disse betragtes som havende en vis arvelig Ret til Jordens Benyttelse.

I Irland har man fra gammel Tid haft Fællesskab, og Befolkningen samlede sig i Claner — saakaldte Nationer, som nok bekjæmpede hinanden, men voldte stor Ulejlighed ved, at Englænderne havde mange forskellige Samfund at overvinde. Vanskeligheden forøgedes ved, at Irlænderne altid have haft en mærkelig Evne til assimilere Nybyggere og Nyankomne. Det er et Særkjende den Dag i Dag, at Udlændinge, som begynde at beskæftige sig med det irske Samfund, gribes af en mærkværdig varm Interesse for dette og for Land og Befolkning, denne ejendommelige S sammensætning af, man kan næsten sige det 13de—14de Aarhundredes ringe Udvikling og det 20de Aarhundredes Ideer og Fremtids-syner.

Englænderne søgte at indføre det feudale System i Irland, men havde ikke Held med sig. I det 17de Aarhundrede gjorde man en Indrømmelse overfor Jordbrugernes Krav om en vis arvelig Ret til Jorden, men dette Skridt i den rigtige Retning blev ikke forfulgt med fornøden Kraft og det blev ikke fastslaaet ved Lov, hvorfor Foranstaltningen faldt til Jorden. Under Cromwell konfiskeredes Halvdelen af den irske Jord, og i det 17de Aarhundrede skiftede al irsk Jord Ejer mindst én Gang.

Trods alle Omvæltninger og Mangel paa juridisk Adkomst til Jorden betragtede de irske Bønder sig berettigede til Brugsretten. De kunde ikke rejse bort, thi den haarde Nød tvang dem til at blive, hvor de vare, og taale, hvad de betragtede som blodig Uret. Og det var Uret at fratage dem en mange hundreaarig Ret til Jorden. Det var tillige en Fejl af uberegnelig Rækkevidde.

De maatte blive paa Landet, thi de kunde ikke emigrere, og til Byerne vare de hindrede i at flytte, da de gjældende Love gjorde stærk Indskrænkning i Adgangen til at drive Haandværk og Industri. At den intellektuelle Udvikling stagnerede under disse Forhold, var uundgaeligt, saa meget mere som den var betroet de katholske Præster. Hadet til England var Irlændernes Hovedtanke, og heraf kom der selvfølgelig ikke Fremgang i Udviklingen.

Som nævnt ovenfor var Industrien i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede blevet knækket og hele Irlands økonomiske Velvære hvilede paa et Landbrug, som var utilfredsstillende og som bares oppe af en enkelt Afgrøde, Kartoflerne. Da saa Kartoffelsygdommen kom, brød der en Elendigheds Tid frem for Irland, som søger sin Lige i Folkenes Historie. Befolkningens Antal faldt i Løbet af 10 Aar med $1\frac{1}{2}$ Mill. (fra 8 Mill. til $6\frac{1}{2}$ Mill.), som for en stor Del døde af Sult og Afsavn, dels emigrerede. (Siden 1851 er næsten 4 Mill. Irlændere udvandrede.)

Ved Hungersnøden lod Godsejerne en udmærket Mulighed til at komme paa en god Fod med Bønderne gaa

tabt. Bønderne betragtede dem — trods alt Had og Mistillid — som deres Høvdinger, men Godsejerne, som mest levede i Udlandet og ikke kom i direkte Forbindelse med Bønderne, anerkjendte ikke, at »Besiddelse giver Forpligtelse«; de traadte ikke vejledende og hjælpende til og Hadet voxede, støttet af politisk Agitation.

For Forpagterne (Bønderne) var det en meget stor Hindring, at de af dem udførte Forbedringer ikke erstattedes ved Fratrædelse. Godsejerne mente, at de kun havde den Pligt at levere Forpagterne Jorden, men ikke en brugelig Landejendom.

Man kunde hertil sige, at hvis Forholdene ikke passede Bønderne, kunde de lade være at gaa ind paa dem; men det kunde de ikke, thi de havde ingen Steder at gaa hen, og den irske Befolkning er Fatalister, som tage Forholdene som de ere — ikke uden Klage og Utilfredshed — og finde sig i det Uundgaaelige.

I 1860 kom der en Lov, som gav Forpagterne Ret til Erstatning for Forbedringer; men det var ikke det, de egentlig vilde. De vilde blive paa deres Fædrenejord imod at svare en rimelig Afgift. Forbedringerne skulde komme deres Børn til Gode.

Saa blev der i 1881 givet en Lov, som fastsatte Afgiften af Jorden. Denne Lov gav megen Anledning til Usikkerhed, og af Landligaen skabtes stor Utilfredshed ved, at den knyttede Fordringen om Selvstyre (Home Rule) til Jordens Besiddelsesmaade. Fra irsk Side stilledes Fordring om 36 Aars Forpagtning med rimelig Afgift, men de irske Politikere slog dette Krav ned. Saa kom Parnells Forbindelse med Revolutionspartiet, hans Støtte af at nægte at betale Afgifterne for derved at fremtvinge Selvstyret og Gjenoprettelse af en irsk Nation og hans pludselige og dybe Fald, som sikkert var et enestaaende Held for den irske Befolkning.

Den Følelse af Usikkerhed og den Slaphed, som fulgte efter, blev benyttet af Irlands bedste og mest varmfølede Mænd til at søge at bygge en ny Nation op med kraftige Karakterer og mere individuel Udvikling, og den

byggede paa den historiske Udvikling og paa det irske Folks Karakter. Grundstenen var Hjælp til Selvhjælp, saaledes at alle kunde samle sig om det. Man vilde opdrage Befolkningen til økonomisk Forstaaelse, man vilde lære den at forstaa, at dens Fremtid afgang mere af, hvad man selv gjorde, end af Lovforanstaltninger, og man redegjorde for, at man meget vel kunde arbejde paa Landbrugets Ophjælpning samtidig, idet det var klart, at den store Udvandring vilde føre til, at det irske Spørgsmaal ophørte at existere derved, at der ingen Irlændere var i Irland. Man hævdede, at det var meget godt at faa en Ordning af Besiddelsesmaaden gennemført ved Lov, men at det var Hovedsagen, at den irske Befolkning blev opdraget paa rette Maade.

Irlænderne have en usigelig Kærlighed til Politik. De have set daarlige Love have daarlige Virkninger og tro derfor, at Love gjøre Underværker. Og gennem Tiderne ere de opdragede til at tro paa, at man gavner sig selv ved at opponere og berede Regjeringen Vanskeligheder. De ere imod, at det fælles Parlament vedtager Lovene, og de tro, at et Parlament i Dublin vil læge alle Saarene; de vil ikke se, at Hovedpunktet er og bliver ikke Love, men Udviklingen af Befolkningens Karakter.

Irlænderne ere godt begavede, vittige og lyse Hoveder, men de elske halv Lediggang og de tænke sig ikke om. Blind Tillid have de til den kraftige Fører, som taler Politik. Fra gammel Tid ere de vant til Fællesskab.

De havde en udmærket Chance som Landmænd i Nord-Amerika, men førsplidte den ved at blive i New York, hvor Boligerne vare lige saa elendige som i Irland og altsaa mindede dem om Hjemmet og hvor de traf kjendte Ansigter.

Begrebet Hjem er svagt udviklet hos dem. At hygge om Hjemmet kjendes ikke, hvorfor der ingen national Stil findes, som knytter dem til deres Land. De holde af Irland, men paa en vag Maade, og de ønske Forandringer »fra oven«. At tage sig sammen til selv at gjøre Noget, ligger ikke for dem. Og at de gjøre saa

lidt for Hjemmet, ligger vel nok i det uendelig trøstesløse Perspektiv, de have haft for sig. De ere Fatalister og tildels overtroiske.

Begrebet Politik er ikke gaaet rigtig op for dem. De se ikke, at der burde være lagt mere Forretning ind i Politik og mindre Politik ind i Forretningsanliggender.

Nationalisterne have holdt sig oppe ved politiske Brandtaler imod England, og Unionisterne mistænkeliggjordes, da de søgte at nærme sig Folkets Livsbetingelser. De modsatte sig Home-Rule, idet de mente, at Dannelsestrinet først burde højnes og at al den megen politiske Agitation imod England var frugtesløs Spild af Tid.

Store Fejl ere begaaede fra engelsk Side ved at gaa uden om Hensynet til Irlændernes Vedhængen ved Fællesindflydelse. De splittede Clanernes Magt, men bragte derved Gejstligheden i første Linie, thi det var den eneste irske Fællesinstitution, som da var tilbage.

Underligt er dette Folk. Det lader sig lede som f. Ex. af Parnell, der var almægtig. Hans pludselige og dybe Fald medførte en Tomhed, en Raadløshed, som atter fremavlede Fællesfølelsen og gav Arbejdet for Fællesoptræden for Irland et stærkt Fremsving og gav det nye Arbejde en uanet Kraft. Thi det kan ikke nægtes, at der nu er Samling om energisk Fremhjælpen af den irske Karakter.

Parnells Politik var negativ. Home-Rule var nok en positiv Fordring, men dens Følge vilde være bleven negativ.

Vi skulle omtale Præsterne lidt nærmere og i denne Forbindelse Religionsspørgsmaalet.

Protestanterne bo særlig i det Nordlige og udgjøre $\frac{1}{4}$ af hele Befolkningen. De have den daarligste Jord og have grundet en Handel og Industri, som er fuldt i Stand til at optage Konkurrencen med andre Lande. De protesterede imod Home-Rule, idet de ikke vilde underkaste sig en Majoritet, som ikke kunde udnytte Forholdene paa forstandig Maade og derfor ikke forstod sig paa at regjere og ejheller anerkjendte Handelens og

Industriens Livsbetingelser, hvad de hidtidige Regjeringer havde gjort. De bad sig fritaget for mere Agitation imod England, hvorved der allerede var paaført dem store Tab.

I det øvrige Irland er kun $\frac{1}{10}$ af Befolkningen protestantisk.

Katholikkernes Magt er stor, thi i intet andet Land have Præsterne den Indflydelse som i Irland. Og da Catholicismen omflytter det verdslige til en fremtidig Existens, arbejde de ikke i økonomisk Retning, men de have en ejendommelig Magt over Folket.

De 3000 Præster øve Indflydelse i alle Retninger, maaske dog mest negativt ved at holde Folkeoplysningen lavt. Og Grunden hertil er særlig, at de ere saa daarlig uddannede som Pædagoger, og da de arbejde for en yderst ringe Betaling, er det næsten umuligt for godt uddannede Lærere at komme til.

Katholikerne have iøvrigt i det offentlige Liv vist sig langt mindre intolerante end Protestanterne.

Alle disse Præster lønnes væsentlig af Befolkningen og de have faaet opført en Mængde pragtfulde Kirker og Klostre, som koste meget at holde vedlige. Deres Indflydelse paa Befolkningen er som sagt meget betydelig, navnlig da de tillige ere Lærere og have Folkets Tillid.

Og foruden at de ere daarlig uddannede egne de sig ikke til Lærere, thi de staa det virkelige Liv med dets Kampe meget fjærnt.

Religionen stikker iøvrigt ikke dybt hos Irlænderne; det viser sig bedst ved deres store Frafald fra Kirken, naar de komme til Amerika.

Et Samfundsonde er Drikkeriet. Irlænderne smaa-drikke ikke til daglig, men ved særlige Anledninger, som Markeder og lign., drikke de for Alvor.

Antallet af Udsalgssteder for Spiritus er uhyre stort, og Udgifterne hertil ere i høj Grad trykkende.

Præsterne modarbejde Drikkeriet, men paa en uklar Maade.

Uskyldige Fornøjelser modarbejdes ogsaa, og det giver selvfølgelig Anledning til skjulte Udskejelser. Man

har overdrevet Præsternes politiske Indblanding, men man kan ikke alvorlig nok fremhæve deres Uvidenhed og dermed følgende uheldige Indflydelse.

Præsterne tage dog i den senere Tid ivrigt Del i Andelsbevægelsen. 331 Præster ere Formænd for saadanne Foretagender.

Jeg har nævnt den daarlige Undervisning, som gives. I Begyndelsen af det 19de Aarhundrede var Undervisningen henlagt under et særligt Selskab, som indsaa, at Grundlaget maatte være at give de Kundskaber, som der blev Brug for i Livet. Der blev begaaet den Fejl, at man forsøgte med blandet Religionsundervisning, det vil sige, at man holdt sig til, hvad Protestanter og Katholikker vare enige om.

Der kom saa Forslag om Oprettelse af Middelklasse-skoler samt overordnede Læreanstalter. Resultatet heraf var, at man oprettede et Undervisningsministerium, men ingen Undervisningsanstalter. Der blev absolut Intet gjort for Undervisningen af Mellemlklasserne og det er derfor meget forklarligt, at Kundskabsfylden er ringe og at man ganske savner, hvad andre Lande have i Opmuntringen for Almuen til at forøge sine Kundskaber og stræbe fremad. Den dannede Middelklasse findes ikke paa Landet og Bønderne ere sørgelig uvidende.

Samtidig med at Loven af 1881 viste sine Virkninger, startedes den omtalte Bevægelse til Ophjælpning af Ir-lændernes mangelfulde Udvikling.

Det nævntes, at Loven gav megen Anledning til Utilfredshed. Dens Hovedpunkt var, at Forpagterne fik Ret til at faa fastsat Afgiften hvert 15de Aar af en dertil nedsat Kommission.

Den første Nedsættelse var paa c. 20 pCt. og den anden Nedsættelse var andre 20 pCt., altsaa fik Gods-ejerne kun c. 60 pCt. af hvad de fik før 1881. Dette var selvfølgelig meget føleligt for Godsejerne, navnlig da Ejendommene ere stærkt behæftede. En Ejendom, som var behæftet med 40 pCt. af Værdien og hvis Afgift sattes

ned med 20 pCt., gav i Virkeligheden Godsejeren 80 pCt. mindre end forud. Forpagterne vare ikke tilfredse med Loven, thi den gav dem ikke, hvad de ønskede: Ret til Jorden. Forpagterne vedbleve at være misfornøjede og Godsejerne fik Anledning til at blive det. Systemet var lige ødelæggende for Ejer og Bruger, og Gladstone opnaaede, hvad han næppe ventede, at gjøre begge Parter utilfredse. Men ud af denne fælles Utilfredshed udsprang der Enighed om, at den eneste Udvej var, at Forpagterne bleve Ejere af Jorden.

Ved Hjælp af Statslaan blev ganske vist 70,000 Forpagtere i Perioden 1885—1902 satte i Stand til at købe Jorden, men det gik for langsomt, thi hvis der ikke kom mere Fart i det, vilde det tage 100 Aar, inden Jorden var solgt. Og i de sidste Aar af nævnte Periode blev der effekueret færre Salg, idet Godsejerne trykkede sig ved at sælge under den dagjældende Lov.

For at fremme Salgene blev det vedtaget at gjøre Salgene obligatoriske. Meget taler herfor, thi naar den tredie Taxation til Forpagtningsafgiftens Ansættelse skulde finde Sted efter 1911, vilde Afgifterne sikkert komme ned under Halvdelen af, hvad de vare i 1880, og dette kunde Godsejerne ikke bære; og selv om de kunde bære det, vilde det ikke fremme Landbruget. Den eneste fremkommelige Vej var herefter Tvangssalg, hvis der kunde findes en Løsning paa, hvordan Prisen skulde fastsættes, saa den tilfredsstiller baade Sælger og Kjøber.

Dette er en meget stor Sag, thi den drejer sig om ikke mindre end 400,000 selvstændige Landbrug.

Det er Prisen, som kommer i første Række her. Efter de hidtil foretagne Salg har man udfundet, at der er betalt omkring 17 Gange Aarsafgiften, og væsentlig mere ville Forpagterne ikke betale. Pengene skulde laanes af Regjeringen imod en aarlig Ydelse af 4 pCt. Tager man en Ejendom af 1000 Kroners Aarsværdi, giver dette med 17 Gange Værdien 17000 Kr. i Kjøbepris og 680 Kr. om Aaret, som i de 4 pCt. amortiseres i 42¹/₂ Aar, altsaa en Reduktion i Afgiften af 32 pCt. og

hele Summen samtidig tilbagebetalt i de 42 $\frac{1}{2}$ Aar. Godsejerne forlangte, at Kjøbesummen skulde være saa høj, at den med 3 pCt. Rente gav dem den samme Indtægt som de nuværende Afgifter, med Fradrag af 10 pCt. for Udgift til Godsforvalter m. m., altsaa i Stedet for 17000 Kr. forlange de 30000 Kr., hvilket gav en saa stor Forskjel mellem Kjøber og Sælger, at det skulde synes umuligt at naa til en Overenskomst, selv om Staten træder til.

Hovedvanskeligheden laa i, at Forpagterne vare opagiterede til at tro, at de samtidig med, at de købte deres Gaarde, skulde have 20 pCt. Afslag i den aarlige Ydelse, som endda skulde holde helt op efter 40—50 Aars Forløb. Denne Fordring skulde synes ganske urimelig, men man maa ikke glemme, at Forpagteren ved Kjøb paatog sig en fast aarlig Ydelse og fraskrev sig sin Ret til at faa Gaarden ansat til rimelig Afgift.

Ministeren for Irland, Mr. Wyndham, udtalte i Slutningen af Aaret 1901, at Spørgsmaalet om Kjøb og Salg ikke kan ordnes af Regjeringen. Mange mislykkede Forsøg vare allerede gjorte. Kjøberen maatte finde ud af, hvor meget han kunde give, og Sælgeren hvor meget han skulde have.

Vi skulle senere se, at Mr. Wyndham alligevel fandt en Løsning paa dette tilsyneladende uløselige Spørgsmaal, en Løsning, som Alle kunde samle sig om og som maaske nærmer sig det genialeste, engelsk Statsmandskløgt har gennemført.

Sidst i 1902 kom det til en Forhandling mellem Godsejerne og Forpagterne med det Resultat, at Godsejerne vilde sælge, naar de fik en god Pris, og Forpagterne vilde købe, naar de kunde faa Jorden billigt. Forskjellen blev man enig om at søge at faa de engelske Skatteydere til at betale, idet man mente, at der kunde betales en god Sum for at faa en Ende paa det irske Landspørgsmaal.

I Marts 1902 fremsatte Mr. Wyndham et Lovforslag, som i Hovedtrækkene gik ud paa, at Regjeringen be myndiges til at købe irske Ejendomme, forudsat at:

1) Regjering og Godsejer kunde blive enige om Prisen, 2) at $\frac{3}{4}$ af Forpagterne havde erklæret sig villige til at købe af Regjeringen og 3) at Regjeringen var sikker paa at kunne sælge Ejendommen igjen uden Tab. Godsejerne skulde betales kontant og Forpagterne skulde betale Regjeringen $3\frac{3}{4}$ pCt. i Rente og Afdrag. Denne Lov blev ikke ført igjennem, da det ikke kunde ventes, at Forpagterne vilde erklære sig villige til at købe, inden de kjendte Prisen, og man vidste forud, at Forpagterne ventede at komme til at betale 20 pCt. mindre end hidtil og endda kun for 40—50 Aar. Godsejerne vilde ved dette Forslag kun faa $21\frac{1}{3}$ Aars Afgift for Salget af Jorden.

Hvis Regjeringen gik ind paa en aarlig Ydelse af $3\frac{1}{5}$ pCt. og derved forlængede Amortisationstiden, vilde den være i Stand til at betale Godsejerne 25 Gange Afgiften og Forpagternes aarlige Ydelse blev sat ned til 80 pCt. af hvad de betalte. Men længere Amortisationstid end 40—50 Aar ansaas af Irlænderne som lidet tilfredsstillende.

Forslaget af Marts 1902 blev ikke til Lov; dog gav Mr. Wyndham ikke Sagen op; han bebudede ved flere Lejligheder, at i Samlingen 1903 skulde der gjøres Ende paa Sagen. Spændingen var stor og Spaadommene ikke opmuntrende. Man holdt sig til Mr. Wyndhams egne Ord, at Regjeringen ikke kunde løse denne Sag.

Den 25de Marts 1903 Kl. $2\frac{1}{2}$ fremlagde Mr. Wyndham sit Forslag i Parlamentet og samme Dag Kl. $6\frac{1}{2}$ var det vedtaget ved første Behandling med Tilslutning af alle Parter, ogsaa af Irlænderne.

Mr. Wyndham sagde strax lige ud, at Overvejelserne om denne Sag vilde dreje sig om, hvor vidt Regjeringen var i Stand til at løse den alene ved Kreditforanstaltninger eller den ogsaa maatte forlange direkte Tilskud af Statskassen, og han erklærede, at begge Former af Støtte laa i den af Regjeringen foreslaaede Lov. Denne Udtalelse var tilstrækkelig til strax at vække Opmærk-

somhed og til at aabne Muligheden for en Løsning, thi hvis Staten vilde træde til, kunde Sagen føres igjennem.

Ministeren hævdede dernæst, at det var Englands Pligt, at holde det irske Landbrug oppe, ligesom det er dets Pligt at gjøre alt for, at dets store Riges enkelte Dele skulle trives og selvfølgelig jo mere, jo nærmere den paagjældende Landsdel staar England. Endvidere hævdede han, at alenø Hensynet til Englands Forsyning med Levnedsmidler under en Krig er af saa stor Vigtighed, at der af den Grund kan og bør bringes Ofre for at fremme det irske Landbrug.

Mr. Wyndham fortsatte saaledes: 40 Love have forsøgt at løse det irske Landspørgsmaal. De falde i to Grupper: a) Love, som omhandle Forholdet imellem Godsejer og Forpagter (navnlig Lov af 1881, som giver Forpagterne Ret til én Gang hver 15 Aar at faa Afgiften fastsat af en Kommission) og b) Love, som begunstige Salg af Jorden til Forpagtere med Støtte af Staten; i Henhold til disse Love have 70,000 Forpagtere kjøbt deres Jord, og Staten har ikke tabt en Øre derved, idet den faar 1ste Prioritet i Jorden og Selvejerne gjøre sig de yderste Anstrængelser for at forbedre Jorden og betale Renter og Afdrag. Medens den offentlige Mening holder med den Forpagter, som ikke betaler sin Afgift, fordømmer den Selvejeren, som ikke betaler sine Renter. Hvad man ogsaa maa erindre er, at den nuværende Landkommission medfører en Udgift af $2\frac{1}{2}$ Million Kr. aarlig, og Politiet, som væsentlig holdes paa Grund af de urolige agrariske Forhold, koster 25 Millioner Kroner om Aaret. Hvis der findes en tilfredsstillende Løsning paa Landspørgsmaalet, ville disse Udgifter for en væsentlig Del spares.

Alle ere enige om, at det er ønskeligt, at omforme de irske Landmænd fra Forpagtere til Selvejere, hvorfor det har sin Interesse at undersøge Sagens Omfang. Det er ikke ganske let at udfinde, hvor mange Penge det her drejer sig om. Imidlertid findes der Beretninger fra 490,000 Jordbrug, hvoraf 56 pCt. ere taxerede til under

180 Kroners Aarsafgift og 65 pCt. til under 270 Kroners Aarsafgift. Tager man alle fornødne Hensyn, kommer man til en Aarsafgift af 72 Mill. Kroner for de Ejendomme, som foreslaas solgte til Forpagterne.

Ved Konstruktionen af Loven maa der tages Hensyn til de højst ejendommelige Forhold mange Steder i Irland; navnlig er det en Ting, som ikke maa overses, nemlig, at Jorden ofte er solgt fra den Ene til den Anden, saaledes at der til 3 eller 4 oprindelige Ejere ydes en Slags Arvefæsteafgift foruden den egentlige Forpagtningsafgift. Den egentlige Godsejer har Forpligtelse til at svare disse Arvefæsteafgifter og han kan ikke sælge uden at købe sig fri for dem, og skal han gjøre det, er han i mange Tilfælde ruineret. Ofte er den egentlige Godsejer fuldstændig ruineret, i enkelte Tilfælde holdes han endog paa Fattigaarden og Forpagterne leve under de elendigste Forhold, værre end de Vildes i Sydafrika. Det er Ejeren af Arvefæsteafgiften, som tager Pengene. Det er disse Forhold, den nye Lov beskæftiger sig med, og det er paa Grund af den store Forskjel mellem de enkelte Grevskaber i Irland, at det er saa vanskeligt at lovgive paa dette Omraade.

Loven omfatter omtrent $\frac{5}{6}$ af Irlands Jord; den tillader en Godsejer at lave Overenskomst med Forpagterne om Kjøb, dog med visse Begrænsninger og saaledes, at Overenskomsten skal godkjendes af Regjeringen. Loven omfatter ikke al Jord i Irland, idet det tillades Godsejeren at beholde en Del af sin Ejendom, nemlig den som hører til Godsets Hovedejendom og ikke er forpagtet bort (navnlig Skove, Parker og lign.). Kjøbesummen fastsættes til 25 Gange Forpagtningsafgiften med et vist Fradrag. Dette Fradrag sættes til 20 pCt. for Ejendomme, hvor Afgiften for anden Gang er fastsat ved Taxation og til 40 pCt. for Ejendomme, hvor Afgiften kun er fastsat én Gang.

Der er imidlertid to Farer ved saaledes at skabe en selvejende Bondestand, nemlig dels at Ejendommene kunne udstykkes mere end ønskeligt, dels at de kunne

forgjældes ved sekundære Prioriteter, hvorved det bliver Pengeudlaanerne, som profitere. Loven forbyder derfor Udstykning og Prioritering, saa længe den af Staten givne 1ste Prioritet ikke er tilbagebetalt, hvilket med en Ydelse af 4 pCt. vilde tage $68\frac{1}{2}$ Aar. Imidlertid foreslaas det, for at bevare et Baand paa Ejendommen med Hensyn til Udstykning og Prioritering, at en Del af Kjøbesummen skal blive staaende som en fast Prioritet, som ikke kan udbetales.

Loven bemyndiger Landkommissionen til at købe Godser og sælge dem til Forpagterne, naar $\frac{3}{4}$ af disse ønske det. Viser det sig, at Forpagterne finde den betalte Pris for høj, vedblive de at være Forpagtere med alle deres nuværende Rettigheder, indtil Flertallet har kjøbt. Naar dette Tidspunkt indtræder, miste de tilbageværende deres Ret til Fastsættelse af Forpagtningsafgift i Henhold til Lov af 1881. Den Del af Godserne, som ikke er forpagtet bort, kan efter Loven lægges til de Forpagtergaarde, som svare en aarlig Afgift af under 90 Kroner og have under 7 Tdr. Land, eller den kan sælges til Sønner af Smaaforpagtere paa Godset eller fra Omegnen. Dog er Størrelsen af de nye Ejendomme begrændset ved den Bestemmelse, at Staten ikke i en saadan vil udlaane mere end 9000 Kroner.

Som omtalt kjøber Staten Ejendommene og sælger dem igjen paa mange Aars Afbetaling. De hertil fornødne Penge tilvejebringes ved et statsgaranteret $2\frac{3}{4}$ pCt.s Laan, som ikke kan opsiges i de første 30 Aar. Men desuden yder Staten et aarligt Tilskud i 12 Aar af c. 7 Millioner Kroner. Den Sum, der bliver at udbetale fra Statens Side, anslaaes til 2000 Mill. Kroner. Mere end 90 Millioner Kroner maa ikke anvendes aarlig i de første 3 Aar, hvorefter det er Hensigten at fremme Indkjøbet af Jord, saa den hele Lov er gennemført paa 15 Aar. Det skal dog bemærkes, at der paa flere Maader gennemføres Besparelser i Irlands Udgifter, saaledes at den britiske Statskasse i Virkeligheden ikke faar nogen forøget Udgift til Irland. Selvfølgelig har det sin Betænkelig-

hed for England at garantere et saa stort Laan, for hvilket der dog er Enighed om, at der er fortrinlig Sikkerhed.

— Det synes saaledes, at et Spørgsmaal, som har været Skyld i Aarhundreders Uenighed og Had nu bliver løst og at dermed Irlands Landbrug kommer ind i en Udviklingsperiode, som man fra dansk Side har al Grund til at følge med Opmærksomhed.

Det har en Del Betydning, for Forstaaelsen af hvilke Opgaver, der paahviler Administrationen, at omtale, hvorledes der arbejdes for at forbedre Tilstanden i den fattige vestlige Del af Irland. Ved en Lov bestemtes det, at Egne, hvor mere end 20 pCt. af Befolkningens skattepligtige Ejendom udgjør en Sum af under 30 shillings pr. Hoved om Aaret, skulde administreres paa en særlig Maade, med den Hensigt at afhjælpe den værste Fattigdom. Ialt er $3\frac{1}{2}$ Mill. Acres under saadan Styrelse; Befolkningen i disse Distrikter udgjør c. $\frac{1}{2}$ Million med en beregnet Formue af under 20 sh. pr. Hoved. Grunden til Fattigdommen er, at Jorden er for ringe til at ernære Befolkningen.

Administrationen bestaar af 7 faste Medlemmer og 3 midlertidige; af disse 3 er den ene Ministeren for Irland og den anden en Landkommisær; den tredie udnævnes af Ministeriet og skifter med dette. Den Sum, som haves til Raadighed, er c. 1 Mill. Kroner, hvoraf langt den største Del hidrører fra Kirkefond.

Departementet skal arbejde hen imod en Forøgelse af Ejendommenes Størrelse, Forbedring af Besætningerne og af Jordens Kultur; endvidere skal det søge andre Industrier fremhjulpne, saasom Fiskeri, Vævning, Spinning o. s. v.

For at forstaa den Opgave, der forelaa, er det nødvendigt at se, hvorledes Forholdene var. Den største Del af Befolkningen havde ikke mere end 2—3 Tdr. Land. Forpagtningsafgiften varierede meget stærkt fra nogle faa Shillings til flere Pund Sterling. Forpagterne havde ofte Ret til at skjære Tørv til eget Brug og til nogen Fælles-

græsning. Jorden brugtes til Kartofler og Havre og var meget slet behandlet. Der var intet Sædskifte, ringe Forsyning med Gødning og Kreaturholdet var elendig. Befolkningen maatte leve af tilfældige Foræringer og skaffede sig en Smule Indtægt ved Vævning, Strikning og Syning. Nogle fandt lidt Indtægt ved Søfiskeri, medens andre levede af, hvad de ved nogle Maaneders Fraværelse kunde tjene i England og Skotland som Landarbejdere. I »gode Aar« var Befolkningen lige netop i Stand til at spise sig mæt, medens den i daarlige Aar var paa Grændsen af Hungersnød. De fattigste Familier havde c. 300 Kr. om Aaret at leve af — til Klæder kunde de kun anvende 9 Kr. om Aaret. Kjød var der ikke Tale om, de maatte være Vegetarianere og Afholdsmænd — kun Tobakken var uundværlig.

Departementet tog først fat paa at ordne sig med Jordejerne om at købe Jorden for Obligationer, garanterede af Regjeringen. Jorden blev da reguleret i Ejendomme og disse solgt til Forpagterne. Hvor der er Mulighed derfor — efterhaanden som der bliver Jord ledig — forøges de allerede solgte Ejendommers Størrelse. Det er dog ofte vanskeligt at faa en Forpagter til at opgive sin Jord, hvorfor der bygges ham en helt ny Ejendom paa Fællesjorden, saaledes at hans hidtidlige Ejendom kan lægges til andre, som ere for smaa for en Familie at leve paa.

Paa mange Steder har der tidligere fundet en saadan Udstykning Sted, at en Ejendom har sin Jord liggende i Smaaklatter paa mange Steder. For at sikre en Mand, at han som Selvejer faar i det mindste ligesaa meget, som han havde som Forpagter, maa der tages Hensyn til Græsnings- og Tørverettigheder, og stundom glipper et i og for sig godt Arrangement af Mangel paa Forstaaelse og paa Grund af Uvilje. Forpagterne ere dog nu fortlørlige med, at hvad der sker er til deres egen Fordel, og de gjøre nu kun sjældent Modstand imod den foreslaaede Ordning. Departementet har særlig gode Resultater at opvise af sin Virksomhed i de Dele af Landet,

som ligge i længere Afstand fra Kysten, altsaa paa Steder, hvor der er meget ringe Adgang til Extrafortjeneste.

Et godt Exempel paa Fremgangsmaaden frembyder Øen Clare. Den er c. 4000 Acres og kjøbtes for 5000 Pund Sterling. De Afgifter, som paahvilede Brugerne var c. 1000 Pund Sterling. En Femtedel af Arealet henlaa som Fællede og Resten optoges af 97 Jordbrug. Da Øen kjøbtes af Departementet, var den meget udpint, og der var ingen ordentlige Kort over de enkelte Jordbrug, saaledes at Ingen vidste, hvor hans Rettigheder begyndte og endte. Det eneste, man vidste, var, at man havde bestemte Græsningsrettigheder. Der var ingen Hegn, og Ejendommene vare ved Udstykning blevne meningsløse smaa. 2 Aars Afgift var ikke betalt.

Regjeringen tog først fat paa at bygge en Stenmur tværs over Øen for at holde Kvæget fra det dyrkede Land. Der blev bygget Skure til Kvæget, Ejendommenes Størrelse er forøget, og der er bygget en betydelig Strækning nye Hegn. Ved disse Foretagender er der kommet Penge ud blandt Beboerne, saa Afgifterne ere blevne betalte. Det er meget opmuntrende, at Regjeringens Forpagtere nu i flere Aar have betalt deres Afgifter punktlig.

Kommissionen har kjøbt betydelige Ejendomme op, som vare splittede i ganske smaa Jordbrug, mest beliggende paa daarlig Jord, som var yderst forfalden. Imidlertid volder denne Flytning af Jordbrugerne selvfølgelig store Besværligheder, dels ville de ikke flytte, og selv om de indvillige, mangle de Driftskapital til at indrette sig. Der er derfor stillet Midler til Raadighed for Forskudsforeninger; disse trives godt og have ikke givet Tab. Laanene ydes væsentlig til de fattigste. Disse Mennesker maa, for at tjene tilstrækkeligt til deres fattige Liv, drage bort — væsentlig til England — som Saisonarbejdere. Ejendommene kunde godt forrente et betydeligt Indskud af Arbejde, men Brugerne mangle Kapital, saa de kunne ikke afvente Resultatet af Forbedringerne. Administrationen holder Konsulenter, som give gratis Vejledning i Jord-

brug. Disse Konsulenter tilse et stort Antal Mønsterbrug og flere Hundrede Forevisningsmarker.

Der er fordelt Hingste og Tyre i disse Distrikter og Fjerkræavlens ophjælpes ligeledes, navnlig ved Uddeling af gode Rugeæg.

Biavl, Fiskeri og Hjemmeindustrierne ophjælpes ogsaa, men selvfølgelig gaa Fremskridtene kun langsomt.

Vi skulle nu gaa over til at omtale den nuværende Administration i irsk Landbrug, altsaa det irske Landbrugsministerium.

Dettes Oprettelse blev hilst med Glæde fra alle Sider, navnlig fordi det var et fra Irland udgaaet Forslag, som godkjendtes af England, og tillige grundet paa, at der blev givet Regjeringen meget frie Hænder.

Ministeren for Irland er den øverste (Præsident). Vicepræsidenten (Sir Horace Plunkett) er den egentlige Leder, og der findes endvidere en Sekretair (Departementschef) og 2 Undersekretairer (Kontorchefer), én for Landbrug og én for teknisk Undervisning.

Vicepræsidenten er Repræsentant i Regjeringen for det irske Landbrugsministerium.

I Forbindelse med dette arbejder et Landbrugsraad. Under Landbrugsministeriet henlagdes Veterinairvæsenet og Fiskeriinspektionen, ligesom Administrationen af Bevillingerne til Kunst og Videnskab samt den tekniske Undervisning samledes her. Selvfølgelig lagdes de to Landbrugsskoler (ved Dublin og Cork) ind under Ministeriet.

Ministeriet har meget frie Hænder til at ophjælpe, støtte og udvikle alle Landbrugets Grene: Havebrug, Skovbrug, Hjemmeindustri, Salt- og Ferskvandsfiskeri og teknisk Uddannelse i alle Retninger.

Bevillingerne gives af Parlamentet paa de aarlige Finanslove.

Alene derved, at Administrationen, som tidligere var lagt under mange Administrationer, samledes under Et, var et stort Fremskridt naaet. Der var en Vanskelighed

ved Fastsættelsen af Arbejdsmethoden, idet man havde den blandede Opgave at udføre, baade hvad der naturligt paa hvilede Regjeringen og hvad der kan hjælpe Befolkningen til, at en ny Aand indpodes i Nationens industrielle Liv.

Det var derfor ganske nødvendigt, at Ministeriet kom i nær Berøring med Folket og samarbejdede med dette. Af den Grund oprettedes Landbrugsraadet.

Dette består af 2 Medlemmer, udnævnte af hvert Amdsraad (County Council), ialt 68 Personer.

Ministeriet udnævner 34 med samme geografiske Fordeling. Ministeren for Irland og Landbrugsministeren ere selvskrævede Medlemmer, saaledes at Raadet består af 104 Medlemmer. Valgene gjælde for 3 Aar.

Det sammenkaldes mindst én Gang aarlig til Behandling af Sager af offentlig Interesse og staaende i Forbindelse med Ministeriets Virkeomraade.

Raadet deler sig i 2 Underudvalg, et for Landbrug og et for teknisk Undervisning, som vælges for 3 Aar. Landbrugsudvalget har 1,800,000 Kroner til Raadighed og består af 12 Medlemmer, hvoraf 4 vælges af Ministeriet. Det tekniske Undervisningsudvalg består af 21 Medlemmer.

Disse Udvalg skulle udtale sig om de Sager, som forelægges det af Ministeriet, og Penge kan ikke komme til Anvendelse uden deres Medvirkning. Det vil heraf fremgaa, at Maskineriet ikke kan arbejde, medmindre der er den rigtige Aand baade i Raadet og i Ministeriet.

Hidtil har Samarbejdet været meget tilfredsstillende.

For at Anstrængelserne skulle frugte, er det en uomgjængelig Betingelse, at der findes Landboforeninger og andre Sammenslutninger, som Regjering og Landbrugsraad kan arbejde sammen med. Og i den Retning er der i Irland gjort Fremskridt, som endog beundres af England.

Det er efter godt 3 Aars Virksomhed for tidligt at dømme Fremtiden efter de af det irske Landbrugsministerium opnaaede Resultater. Man maa indskrænke sig

til at dømme efter den Aand, som har hersket ved Landbrugsraadets Møder og den Maade, paa hvilken Befolkningen har mødt denne nye Administration. Det kan herom udtales, at Arbejdet er gaaet let og behageligt, og at de utallige Henvendelser tilfulde have vist, at Befolkningen ikke alene møder Ministeriet og Raadet med Tillid, men at Opgaven er blevet forstaaet — med andre Ord: Tiden har været moden til det foretagne Skridt. Der er gjort et stort Arbejde, og Ønskerne om at optage nye Grene og betræde nye Veje ere mangfoldige.

Det er gaaet op for Landboforeningerne, at oplysende Foredrag og praktisk Vejledning har en virkelig Værdi; i Begyndelsen foretrak man mere reelle Udslag af Statens Hjælp, f. Ex. i Form af Avlsdyr, Redskaber o. s. v. Hvad der tiltrænges i det irske Landbrug er mere end noget andet Udbredelse af tekniske Kundskaber, men dette møder en betydelig Hindring i Vanskeligheden ved at kombinere det med Landets almindelige Undervisning. Under de nuværende Forhold er det ej heller nogen let Sag at overbevise Forældrene om Fordelen for Børnene ved en udvidet, paa praktiske Opgaver baseret Undervisning. Man har derfor maattet gjøre Begyndelsen med en Landbrugsundervisning, som omfatter Landbrugets Hovedgrene. Man maatte til dette Formaal finde Lærere og da det ikke var tilraadeligt at faa dem i stort Tal fra England, var der ingen anden Udvej, end at bibringe Folkeskolelærerne Kjendskab til Landbrugsundervisning, hvilket er opnaaet i Feriekursus. 500 Lærere have besøgt Landbrugskursus, og 400 Lærere have besøgt tekniske Kursus.

Endvidere er der oprettet en højere Skole for Lærere, hvorfra der allerede er udgaaet et Hold.

Det vanskeligste var at skaffe særlige Landbrugslærere. De uddannes nu paa Instituttet Glasnevin ved Dublin, udvælges blandt Bøndernes Sønner og anvendes for en stor Del som Vinterlærere i Landbrug og fungerer da om Sommeren som Konsulenter.

Ogsaa i Husholdningsøkonomi gives der Undervisning

med Motto: »Uden Økonomi kan ingen blive rig, og Økonomi gjør kun faa fattige«. Som Lærere anvendes her Kvinder, som ogsaa bruges som Konsulenter i Hønseavl, Mejeribrug, Biavl o. s. v. De uddannes paa to særlige Skoler. Der er allerede uddannet 150 saadanne Lærere. Opgaven er navnlig, at forbedre Familiernes økonomiske Status ved at lære dem at bruge Pengene paa en fornuftig Maade og at anvende deres Fritid fordelagtigt samt forøge Interessen for Hjemmet og dets Forbedring.

Man maatte finde en Løsning, som ikke koster for mange Penge, og ved hvilken det ikke tager for lang Tid at frembringe Resultater. Og det er naaet uden Opførelse af monumentale Opdragelses- og Undervisningsanstalter.

Med Stolthed kan Sir Horace Plunkett pege paa, at der allerede findes henved 200 Laboratorier rundt i Irland, 50 Værksteder for Undervisning i Haandværk og at 400 Skoler have optaget teknisk Undervisning, som gives til 36000 Elever. Det er meget opmuntrende for Lederne af denne store Plans Gjennemførelse, at de lokale raadgivende Komiteer i høj Grad ere interesserede og med stor Iver samarbejde paa Opgaven, og at de nu klart indse, at Spredning af nyttige Kundskaber er den bedste Gave, der kan ydes.

Selvfølgelig arbejder Ministeriet ogsaa paa Forbedring af Husdyrbruget, økonomisk Anvendelse af kunstig Gjødning, Dyrkning af tidlige Kartoffler, Dyrkning af Handelsplanter o. s. v. og gjør her i vid Udstrækning Brug af demonstrative Hjælpemidler. Ogsaa Dødelighed blandt unge Husdyr har man taget kraftige Forholdsregler imod.

Ministeriet har sendt praktiske Landmænd og Lærere til Udlandet, Landbrugsleverne har gjort en Fællesrejse til Kontinentet og paa Udstillingen i Cork demonstreredes paa en meget anskuelig Maade ikke alene, hvad der er udrettet i Irland, men ogsaa de Maal, som Landet burde sætte sig i Retning af Landbrug og Industri.

Man vil sikkert, af hvad her er fremført, have faaet Indtrykket af, at der i Irland er ved at ske en stor Forandring fra Fortiden, ja en Forandring, som er udsprunget fra Landet selv, og at Udviklingen derfor for os har Krav paa stor Interesse. Om kortere eller længere Tid vil Irlands Landbrug være undergaaet en saa stor Udvikling, at man ikke længere kan omtale det med samme Mangel paa Respekt som hidtil. Man maa anerkjende det som et civiliseret Landbrugs Hjemsted.

Vi ved allerede, at Irland producerer glimrende Heste, fortrinligt Kjødkvæg og gode Svin, og det vil nu i disse Retninger gaa frem med store Skridt. Det vil vide at drage Fordelene af en nær Beliggenhed til det engelske Marked. Nogen Fare for en stor Forøgelse af dets Smørproduktion er der næppe, thi det er en bedre Forretning og ligger naturligere for Irland at tilvirke Kjød end Smør. Æggeproduktionen er i stærk Stigning og kan blive følelig for os.

Man maa ikke være blind for, at en saadan Forvandling gaar langsomt. Grundstenen er vel lagt, men allerede nu er der Tegn, der tyde paa, at den store Landboreforms Gjennemførelse giver ikke ringe Vanskelighed. Den irske Nations Udvikling vil dog ikke herved standses, maaske forsinkes, og mange af os vil opleve at se det irske Landbrugs Frembringelser udgjøre en meget væsentlig Del af Englands Forsyning og saaledes gjøre de forenede Kongeriger mindre afhængige af Udlandets Tilførsler.

Foredraget ledsagedes af følgende Diskussion:

Sekretær Hertel: Af engelske Landbrugsblade faar man det Indtryk, at man i Irland vil gjøre alt muligt for at op-hjælpe det irske Landbrug. I forskellige Afhandlinger havde Taleren navnlig set fremhævet, at det var ønskeligt at faa Taxterne for Jernbanefragterne nedsatte, og herpaa synes man

nu at ville gjøre et alvorligt Forsøg; Taxterne ere nu, som bemærket af den ærede Foredragsholder, meget høje, hvad der jo er en væsentlig Hindring for Landbrugets Udvikling. Men Sagen er, at Jernbaneselskaberne ere private og ville ikke nedsætte Taxterne. Taleren havde set anført, at det fornemmelig er engelske Kapitalister, der eje Jernbanerne, og disse have ogsaa anbragt Penge i udenlandske Landbrug, f. Ex. i Argentina, Nord-Amerika, Kanada og mange andre Steder og ere som Følge deraf interesserede i, at Irland ikke kan konkurrere med disse fremmede Landbrug paa det engelske Marked. Ved en Beregning vil man finde, at det er dyrere at bringe Landbrugsprodukter fra Egne, der ligge nogle Mil fra Dublin til denne By, end det er at bringe Varer fra Danmark til det engelske Marked. Man har nu villet søge at bryde med Jernbaneselskaberne ved at benytte Automobiler, og Taleren vilde spørge den ærede Foredragsholder, om der er truffet nogen Foranstaltning i den Retning.

Den ærede Foredragsholder udtalte, at Dannelsen af Andelsselskaber havde gjort en Del Nytte, navnlig i de katolske Dele af Irland, og det synes jo ogsaa, at denne Bevægelse har ret god Vind i Sejlene, idet man i de senere Aar har set store Resultater deraf. Hvis det virkelig skulde blive Tilfældet, at Andelsbevægelsen i Irland skulde bidrage til at give det irske Landbrug en mægtig Støtte fremad, mon man da ikke vil faa det at føle herhjemme i en betænkelig Grad? Den ærede Foredragsholder nævnte Konkurrence med Flæsk, men der er ogsaa Æg, som Irland i de senere Aar og i stedse stigende Mængde har udført til England, og det Æg, der ere bedre end de danske. Kan der ikke ogsaa ventes en Konkurrence med Smør, eftersom nogle Egne i Irland jo skulle egne sig for Frembringelsen af Verdens fineste Smør? Taleren mente, at Tilvæksten i Andelsmejeriernes Tal i Irland vilde være en Fare for den danske Export af Smør til England.

Præsidenten (Kammerherre Sehested) vilde spørge, om Jordkøbsloven var en Tvangslov eller blot en Foranstaltning, hvorved man søgte at fremme Salg ved Tilskud fra Staten.

Regjeringskonsulent Schou. Den omspurgte Lov er ikke nogen Tvangslov, men naar Flertallet af Forpagtere paa en Ejendom ønske det, kunne de fremtvinge Salg, og Jorden betales da 25 Gange Afgiftens Værdi.

Grunden til de høje Fragttaxter paa Jernbanerne maa navnlig tilskrives, at der er saa lidt at kjøre med. Man benytter Kanalvejene til Godstransport, hvorved man dog noget holder Jernbanetaxten i Tømme.

Hvad den af Sekretær Hertel omtalte Konkurrence angaar, da kan der ganske vist være Mulighed for, at Danmark kan komme til at konkurrere med Irland hvad Æg angaar, derimod stiller Forholdet sig anderledes hvad Smør angaar, og Grunden hertil er, at Irlænderne ikke have noget at give Køerne om Vinteren; de have ingen Halm og kun meget lidt Hø. Og ikke mindst Betydning har det, at det er en bedre Forretning at udføre Kjødqvæg til England end at lave Smør.

Præsidenten (Kammerherre Schested) vilde rette en Tak til den ærede Foredragsholder for det interessante Bidrag, han har givet til Belysning af de ejendommelige Forhold, der herske i Irland. At der ikke for Danmark, som den ærede Foredragsholder bemærkede, skulde være nogen Fare for Konkurrence fra Irland, kan kun gjælde for den nærmeste Fremtid; thi hvis de Bestræbelser, der udfoldes i Irland, fremdeles føres frem med samme Kraft som hidtil, vil Irland vistnok kunne blive en ret farlig Konkurrent for Danmark paa Smørrets Omraade. Taleren vilde slutte som han begyndte med en Tak til den ærede Foredragsholder og antage, at Forsamlingen vilde slutte sig hertil. (Samtlige Tilstedeværende rejste sig.)
